

Nr 19.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om inrättande av särskilda organ för samverkan mellan riksdagen och regeringen vid behandlingen av vissa grupper av ärenden.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 24, av herr *Herlitz* hemställes, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av att organ valda av riksdagen inrättas för samverkan med regeringen vid behandlingen av särskilda grupper av ärenden, och om framläggande för riksdagen av de förslag som därav föranledas».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån ej redogörelse lämnas nedan, hänvisa till motionen.

För vissa bestämda slag av ärenden finnas bestämmelser i grundlag och allmän lagstiftning om samråd mellan Konungen och organ valda av riksdagen. Sålunda har utrikesnämnden som huvuduppgift att med Konungen rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Enligt § 12 regeringsformen skall utrikesnämnden eller utrikesutskottet vidare erhålla tillfälle att yttra sig, innan överenskommelse av större vikt ingås, i de fall där rikets intresse kräver att överenskommelsen avslutas utan riksdagens godkännande, detta gäller emellertid ej frågor som riksdagen äger avgöra. Dessutom har enligt § 63 regeringsformen utrikesnämnden tillagts befogenhet att under den tid då riksdagssession ej pågår rådpläga med Konungen om fastställande av förskottsstat, upptagande anslag som uppförts å beredskapsstaten. De av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret ha vidare givits befogenheter att samråda med Konungen i vissa i grundlag eller lag särskilt bestämda frågor. Enligt § 72 regeringsformen kan under tid då riksdagssession ej pågår undantag av Konungen medgivnas från riksbankens skyldighet att inlösa sedlar med guld på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret. Vidare kan nämnas, att det enligt § 50 regeringsformen tillkommer Konungen att samråda med de nämnda fullmäktige vid bestämmande av annan sammanträdesort för riksdagen än Stockholm. Vid tillämpning av moratorielagen förutsättes också viss medverkan av riksbanks- och riksgäldsfullmäktige vid användande av den fullmakt lagen innehåller.

Möjligheten av att även för andra områden tillskapa riksdagsorgan med uppgift att samverka med regeringen i särskilda ärenden har diskuterats i olika sammanhang. I det betänkande till allmän förfogandelag m. m. (SOU 1952: 24), som avgavs den 20 juni 1952 av en av chefen för handelsdepartementet tillkallad utredningsman jämte sakkunniga, har frågan om eventuell medverkan av riksdagen vid tillämpning av fullmakter upptagits till behandling. Utredningen har därvid diskuterat olika tänkbara vägar och bl. a. uttalat sig om riksdagens representation genom särskilda organ. Utredningen uttalade i denna fråga bl. a. att det i praktiken lämpligaste sättet att skapa möjlighet för riksdagen att utöva större reellt inflytande än nu på de åtgärder, som i kristider måste vidtagas på folkförsörjningens område, torde vara att låta representanter för riksdagen medverka vid beredningen av ärendena.

Efter att ha diskuterat möjligheten av att låta riksbanks- och riksgäldsfullmäktige eller utrikesnämnden representera riksdagen i dessa frågor kommer utredningen till resultatet att det är tveksamt om en sådan anordning skulle vara lämplig, och något annat permanent riksdagsorgan som skulle kunna komma i fråga finnes för närvarande icke.

Med ett visst fog kan också göras gällande, att behovet av ett dylikt organ för försörjningspolitiska ärenden icke är överhängande. Så länge riket icke befinner sig i krig eller krigsfara, äger riksdagen enligt nu gällande allmänna förfogandelag vid beviljande av fullmakter begränsa deras giltighetstid till kortare tid än ett år. Vidare kan riksdagen göra de inskränkningar i befogenheterna enligt fullmakterna, som riksdagen kan finna behövliga och lämpliga, ävensom göra de uttalanden angående fullmakternas tillämpning i övrigt, som riksdagen finner önskvärda.

Tanken att låta representanter för riksdagen medverka vid tillämpningen av lämnade fullmakter synes dock ha så mycket för sig, att det enligt utredningens mening bör närmare undersökas, huruvida icke ett särskilt organ för sådan medverkan bör tillskapas. Denna fråga, som torde kräva grundlagsändring, bör emellertid tagas upp i ett större sammanhang. Inrättandet av ett eller flera sådana organ kan nämligen vara av betydelse på andra områden än folkförsörjningens.

Frågan om inrättande av ett organ för samråd mellan representanter för de demokratiska partierna i viktiga försvarsfrågor upptogs i motioner 1951. Syftet med motionerna var att representanter för riksdagen skulle beredas tillfälle att på ett tidigare stadium än som möjliggöres vid den vanliga riksdagsbehandlingen taga del av regeringens avsikter och få tillfälle att framföra sina synpunkter. För detta ändamål föreslogs inrättandet av ett med rådgivande befogenheter utrustat särskilt organ för kontinuerliga överläggningar i försvarsfrågor. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 191) uttalade statsutskottet:

Utskottet är ense med motionärerna om önskvärldheten av att den utförligare och tidigare information för ledamöter av riksdagen i försvarsangelägenheter, som åsyftas med motionerna, kommer till stånd. Fråga uppstår

emellertid, huruvida såsom motionärerna närmast synas ha tänkt sig ifrågavarande kontakter böra förläggas till ett permanent organ. Utskottet är av den meningen, att det knappast kan anses påkallat att för vinnande av det avsedda syftet tillskapa ett dylikt organ utan anser lämpligare att man här prövar sig fram genom av regeringen eller försvarsministern under hand anordnade överläggningar eller samråd. Utskottet delar alltså härvidlag den uppfattning, åt vilken 1949 års försvarsutredning givit uttryck i sitt i ärendet avgivna yttrande. I likhet med försvarsutredningen anser utskottet det vara av betydelse, att tillräcklig kontinuitet upprätthålles vid utseende av representanter för riksdagen. Utskottet vill framhålla vikten av att såsom även försvarsutredningen påpekat överläggningarna icke ske på sådant sätt, att vederbörande riksdagsutskotts prövning av från Kungl. Maj:t kommande förslag föregripes.

Frågan om att bereda riksdagen inflytande på förhandlingar om statstjänstemännens löner har upptagits dels av 1948 års förhandlingsrättskommitté i betänkande (SOU 1951:54) om statstjänstemäns förhandlingsrätt dels också av statsutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande (nr 153) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 107) till 1952 års riksdag angående lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.

I det nämnda sakkunnigbetänkandet uttalas i denna fråga bl. a.:

Vid de omfattande förhandlingar, som föregingo tillkomsten av det nu gällande avlöningsreglementet, ingingo i den »förhandlingsdelegation» som företrädde statsmakterna — den s. k. 1945 års lönekommitté — även representanter för riksdagen. Kommittén har övervägt, om det icke kunde vara lämpligt att på motsvarande sätt utrusta den förhandlingsorganisation, som i anledning av kommitténs förslag skall komma till stånd, med en liknande utbyggnad. Detta skulle kunna ske i den formen, att ett »råd» eller en »nämnd» eller särskilda »sakkunniga» bestående huvudsakligen av riksdagsmän ställdes vid förhandlingsorganisationens sida eller, om förhandlingsverksamheten uppdroges åt ett särskilt ämbetsverk, att detta verk utrustades med en »styrelse» av sådan sammansättning. Till jämförelse kan nämnas, att förhandlingsorganisationerna å arbetsgivarviden på den privata arbetsmarknaden ofta bestå av ett mindre egentligt förhandlingsorgan eller förhandlingsdelegation och en vid dess sida ställd större församling, representerande skilda arbetsgivarintressen. — — — Beträffande de tänkta förhandlingarna med statstjänstemännen torde vissa speciella fördelar vara att vinna med en liknande organisation. Eftersom riksdagen även i fortsättningen måste ha att fatta det slutliga avgörandet i fråga om statstjänstemännens löner och andra anställningsvillkor, borde det vara av ett visst intresse att åt riksdagen genom lämpliga representanter bereda tillfälle att i tid öva inflytande på förhandlingsresultatet, så att icke detsamma sedermera vid riksdagsbehandlingen befinnes helt oacceptabelt. Måhända vore det möjligt att på detta sätt redan inom förhandlingsorganisationen skapa en viss återförsäkring för det lyckliga genomförandet av en eventuell uppgörelse i riksdagen. Vidare lär det icke kunna undvikas, att den egentliga förhandlingsorganisationen kommer att få en viss ämbetsmannakaraktär. En motvikt borde kunna uppnås genom att vid den egentliga förhandlingsorganisationens sida ställes ett råd av förtroendemän. Ur sistnämnda synpunkt är en

permanent rådgivande församling att föredraga. Arbetstagar sidan skulle därigenom år från år möta i stort sett samma representanter för motparten, vilket på den privata arbetsmarknaden visat sig vara till båtad för samarbetet. Häremot kan å andra sidan anföras, att existensen av ett dylikt permanent råd hotar att blanda bort ansvaret för uppgörelsen å arbetsgivar sidan. Skall förhandlingsorganisationen ingå i civildepartementet och större förhandlingar ledas av civilministern själv, kan det måhända ur statsrättslig synpunkt väcka betänkligheter, om civilministern i sin ämbetsutövning skall taga råd av en delegation eller ett utskott av riksdagen. Gränserna mellan regeringens och riksdagens befogenheter suddas därigenom i viss mån ut. Då är det att föredraga, att civilministern och regeringen i första hand själva få inför riksdagen taga ansvaret för uppgörelsen. Detta utesluter icke, att särskilt vid viktiga förhandlingar Kungl. Maj:t eller civilministern tillkallar sakkunniga att biträda vid förhandlingarna. Att därvid även lämpliga riksdagsmän kunna ifrågakomma är uppenbart.

Betänkandet har remissbehandlats, och ärendet överväges för närvarande inom civildepartementet. Såvitt nu kan bedömas torde enligt vad utskottet under hand inhämtat betänkandet ej komma att föranleda omedelbara åtgärder, utan de däri berörda spörsmålen torde komma att göras till föremål för ytterligare utredning.

I statsutskottets tidigare nämnda utlåtande (nr 153) år 1952 angående lönegradsplacering för vissa tjänster m. m. uttalas bl. a. följande.

Det principiellt nya i den nu pågående tjänsteförteckningsrevisionen är alltså, att en förhandlingsöverenskommelse om lönegradsplaceringar förelagat, innan ärendet underställts statsmakternas prövning. Utskottet vill erinra, att förhållandet var likartat vid tillkomsten av 1947 års allmänna lönerreglering — vilken visserligen icke innefattade en omprövning av lönegradsplaceringarna — i det att lönerregleringen grundade sig på förhandlingar mellan 1945 års lönekommitté och tjänstemännens huvudorganisationer.

Det torde enligt utskottets uppfattning vara ofrånkomligt att man inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden i viss usträckning följer den utveckling, som beträffande förhandlingar i lönefrågor för tjänstemän har ägt rum inom andra delar av arbetsmarknaden. Därav följer, att man i de fall då överenskommelser kunnat uppnås också måste vara beredd att åtminstone delvis bryta med den metod, som hittills har kommit till användning vid prövningen av den statliga lönesättningen och som kännetecknas av att statsmakternas ställningstaganden i regel föregåtts av utredningar genom kommittéer och remissförfarande. De speciella frågor som härvid uppstå böra enligt utskottets mening ägnas särskild uppmärksamhet i samband med prövningen av hela det frågekomplex rörande stats- och kommunaltjänstemäns förhandlingsrätt, som har utretts genom 1948 års förhandlingsrättskommitté och som f. n. är föremål för remissbehandling. Anledning kommer sålunda att finnas att framdeles återkomma till formerna för statsmakternas prövning av förhandlingsuppgörelser på lönegradsområdet, detta även med tanke på att ytterligare förslag äro att vänta från 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

I en reservation (nr 1) av fyra bland utskottets ledamöter uttalades:

Utskottet finner det troligt, att utvecklingen snabbt måste gå i den riktningen att sättet för lönesättningen för de statliga tjänstemännen närmar sig det tillvägagångssätt som användes i stigande omfattning inom den enskilda sektorn. Att i detta sammanhang ingå på de principiella och praktiska problem som en sådan utveckling onekligen aktualiserar i hela sin vidd finner utskottet ej skäligt. 1948 års förhandlingsrättskommittés betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling. Förslag till riksdagen i anledning av detta torde inom en relativt närliggande framtid kunna väntas. I detta samband får riksdagen tillfälle att taga ställning till hela problemkomplexet. Dock anser sig utskottet redan i nu förevarande sammanhang böra bestämt understryka, att former måste skapas som bereda riksdagen och i den representerade meningsriktningar behörigt inflytande på lönefrågorna och på ett stadium som gör detta inflytande reellt. Att riksdagen i dessa hänseenden skulle få huvudsakligen registrerande och allmänt kontrollerande uppgifter är icke förenligt med dess ställning i statslivet eller dess speciella ansvar för beivringarna.

I utlåtande (nr 230) i samma ämne vid höstsessionen av 1952 års riksdag hänvisade statsutskottet i den här berörda frågan till sitt ovan anförda yttrande i utlåtande nr 153.

I en vid årets riksdag av herr Håstad väckt, till statsutskottet hänvisad motion (II:337) föreslås inrättandet av ett riksdagens löneråd, som med rådgivande befogenheter fortlöpande skulle medverka vid de statliga löneförhandlingarna. I motionen hänvisas till den nu förevarande motionen I:24. Medan denna senare motion upptagit den större frågan om införande av riksdagsdelegationer för flera grupper av ärenden — vilket enligt motionären torde kräva grundlagsändringar — så har i motionen II:337 endast ifrågasatts inrättande av ett riksdagens löneråd. Enligt motionärens mening är det angeläget att frågan om riksdagens handläggning av löneärenden upptages redan nu. Vissa steg i riktning mot ett stärkande av riksdagens grundlagsbestämda rätt i lönefrågor böra enligt motionären kunna tagas omedelbart för att man vid ett eventuellt grundlagsbeslut skall taga hänsyn till vunna erfarenheter.

Motionären framför som ett önskemål, att de förhandlingskommittéer, som tillsätts av regeringen för statens räkning, omedelbart givas en bredare politisk förankring med representanter för alla större partier. Vidare föreslås inrättande av ett riksdagens löneråd, som skulle utses enligt proportionella regler antingen på så sätt att Konungen eller departementschefen tillsatte rådet på förslag av riksdagspartiernas ledning eller också så att riksdagen valde ledamöter direkt på samma sätt som t. ex. statsrevisorer. De närmare reglerna böra enligt motionen intagas i en av Konung och riksdag gemensamt antagen stadga av samma karaktär som de konstitutionella stadgarna i § 38 mom. 1 riksdagsordningen. Motionären uttalar, att löne-

förhandlingarna liksom hittills givetvis böra ledas av en representant för regeringen.

I motiveringen till den nu till behandling föreliggande motionen I: 24 av herr Herlitz framhållas olika moment i statsskicket utveckling under de senaste årtiondena som medfört att riksdagens betydelse sjunkit. För det första har regeringen genom »fullmaktslagar» och på annat sätt givits befogenheter, som förut ankommit på riksdagen. För det andra har regeringen även utan sådant stöd utövat långt vidsträcktare makt än förr och för det tredje är det mycket vanligt att regeringsförslagen innebära ett fullbordat faktum, så att det blir ofrånkomligt för riksdagen att bifalla förslaget, varigenom riksdagsbehandlingen endast blir en formalitet. Denna överflyttning av makt från riksdagen till regeringen beror enligt motionären framför allt dels på majoritetsparlamentarismens genomförande, som försvagat riksdagsmajoritetens krav på medbestämmande, dels också på beskaffenheten av de nutida statsuppgifterna. Deras omfattning har vuxit så att riksdagen inte alltid som förr kan ingå i verklig prövning, och beskaffenheten är ofta sådan, att de inte lämpa sig för behandling i riksdagen med den publicitet det medför eller också kan det krävas större snabbhet vid behandlingen o. s. v.

Från utgångspunkten att det är något mycket betänkligt i att folkstyrelsen, i form av fritt samråd mellan folkets valda förtroendemän, på detta sätt förtvinar anser motionären det vara naturligt att överväga i vad mån det låter sig göra att under helt förändrade tidsförhållanden hålla folkstyrelsen vid makt. Enbart ett fasthållande vid grundlagsbestämda former är icke tillräckligt, då en genomgripande författningsutveckling faktiskt ägt rum.

Mot denna bakgrund ifrågasätter motionären om det ej skulle vara möjligt att anförtro viktiga funktioner åt delegationer utsedda av riksdagens kamrar. Regeringen kunde sedan hänvisas att för de tre slag av ärenden som tidigare nämnts medverka med sådana delegationer på så sätt att det antingen fordrades en riksdagsdelegations samtycke för regeringens beslut eller också att delegationerna endast utövade en rådgivande funktion. Uppgifterna för dessa delegationer skulle alltså vara dels att medverka med regeringen vid avgörandet av ärenden, som genom lagstiftning, statsreglering eller på annat sätt anförtrotts åt regeringen eller för sådana ärenden som regeringen ansett sig äga beslutanderätt till enligt grundlagarna. Dels kan enligt motionen sådan medverkan med riksdagsdelegationer tänkas ersätta riksdagsbehandlingen, när denna endast blivit en formalitet eller där den kan vara mindre lämplig.

Beträffande den författningsmässiga regleringen av det i motionen framförda förslaget framhåller motionären, att det torde förutsätta grundlags-

ändringar. Befogenheterna för en riksdagsdelegation kunna emellertid göras beroende av riksdagens för begränsad tid givna uppdrag. Av väsentlig betydelse är vidare enligt motionären att delegationerna tillsättas genom val av riksdagen, och vidare böra delegationerna vara så stora att de på ett allsidigt sätt kunna återspegla meningsriktningarna inom riksdagen.

Utskottet. Såsom inledningsvis anförts finnas i grundlag och allmän lag regler för samråd mellan regeringen och av riksdagen valda organ för vissa bestämda slag av ärenden. Vidare framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, att frågan om att för begränsade områden inrätta rådgivande riksdagsorgan i olika sammanhang varit föremål för såväl utredningar som prövning av riksdagen. Med anledning av motionen II:337 är spörsmålet om riksdagens medverkan i förhandlingar om statstjänstemännens löner för närvarande föremål för behandling av statsutskottet. Den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen I:24 skiljer sig från såväl motionen II:337 som tidigare berörda förslag därigenom att flera och mer omfattande grupper av ärenden föreslås behandlade av — ur partipolitisk synpunkt proportionellt sammansatta — riksdagsorgan med företrädesvis beslutande eller eventuellt rådgivande befogenheter. En ordning, varigenom Kungl. Maj:ts beslut i olika ärenden göres beroende av samtycke från eller samråd med valda riksdagsdelegationer, skulle enligt utskottets uppfattning bl. a. kunna leda till ett för vårt parlamentariska styrelsesätt menligt åsidosättande av regeringens ansvar för riksstyrelsen. Härtill kommer att en lösning av förevarande spörsmål i anslutning till de av motionären uppdragna riktlinjerna för flera grupper av ärenden skulle innebära ett föregripande av behandlingen i kamrar och utskott. Utskottet ställer sig därför avvisande till tanken på införande av grundlagsbestämmelser som skulle möjliggöra inrättandet av sådana beslutande eller rådgivande riksdagsdelegationer för de vidsträckta grupper av ärenden, som i motionen åsyftas. Skulle det emellertid med hänsyn till utvecklingen och på grund av vissa ärendens speciella natur befinnas erforderligt att för särskilda frågor inrätta riksdagsorgan med enbart rådgivande karaktär, kan så ske utan att bestämmelser härom behöva införas i grundlag. Detta har också förutsatts i den förut berörda, till statsutskottet hänvisade motionen II:337, om vilken konstitutionsutskottet icke har att uttala sig. Under hänvisning till det anförda och under erinran om de vid partiledarkonferenser redan förekommande informella överläggningarna i frågor av skilda slag mellan representanter för regering och riksdagspartier får utskottet avstyrka förevarande motion. Utskottet hemställer alltså,

att motionen I: 24 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1953.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson, Elmgren*, Gustav Emil Andersson, Englund*, Herlitz, Lindén, Hällgren, Fritiof Karlsson*, Hansson och Sandberg; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, von Friesen*, Fast, Norén, Håstad*, Spångberg*, Jonsson i Haverö, Hammar och Dahlén.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

- 1) av herr *Dahlén* mot vissa delar av utskottets motivering.
- 2) av herrar *Englund*, *Hansson* och *Hammar*.
- 3) av herr *Herlitz*, som anfört följande.

I motionen I: 24 påyrkas »en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av att organ valda av riksdagen inrättas för samverkan med regeringen vid behandlingen av särskilda grupper av ärenden».

I syfte att få ett grepp om problemet i dess helhet har motionären tagit i betraktande hela det område, där riksdagsorgan skulle kunna tänkas samarbeta med regeringen. I vilken omfattning och för vilka ändamål sådana anordningar kunna vara lämpliga bör emellertid enligt motionen prövas genom den föreslagna utredningen (s. 17). Motionen innebär sålunda ej att, såsom det uttryckes av utskottet, vissa grupper av ärenden »föreslås behandlade av — — — riksdagsorgan»; än mindre träffar utskottet motionens mening, då det avvisar »grundlagsbestämmelser som skulle möjliggöra inrättandet av — — — riksdagsdelegationer för de vidsträckta grupper av ären-

den, som i motionen åsyftas». Motionen avser givetvis, att det område, där riksdagsdelegationer skola kunna komma till användning, skall genom de ifrågasatta grundlagsbestämmelserna på lämpligt sätt begränsas. I motionen betonas ock, att den »naturligare» utvägen ej är att omedelbart genom grundlag inrätta särskilda riksdagsorgan, utan att införa grundlagsbestämmelser, som låta dem bero av »riksdagens för begränsad tid givna uppdrag» (s. 14); meningen därmed är uppenbarligen, att riksdagen alltid skall ha i sin hand att bestämma, huruvida, i vilken utsträckning och hur länge av riksdagen valda organ skola vara verksamma.

Motionens syfte är, att valda riksdagsorgan skulle kunna komma till användning vid behandling av sådana frågor, som enligt gällande statsrätt eller hävdvunnen åskådning ankomma på riksdagens prövning men i vilkas behandling riksdagen av en eller annan anledning icke anses kunna deltaga. Det har visserligen syntts kunna ifrågakomma, att riksdagen genom valda organ får göra ett inflytande gällande på andra områden än tidigare (såsom skedde då utrikesnämnden inrättades, s. 16). Men riksdagsorgans deltagande i löpande förvaltningsangelägenheter har för motionärens konstitutionella åskådning varit en så främmande tanke, att den icke kommit att i motionen uttryckligen avvisas.

Motionen räknar med att valda organ kunna få antingen beslutande eller rådgivande funktioner; det har icke, såsom utskottet uttalar, sagts att den förra formen »företrädesvis» skulle användas. — Då utskottet förklarar att riksdagsorgans medverkan i ärenden som senare skola föreläggas riksdagen skulle »innebära ett föregripande av behandlingen i kamrar och utskott», drabbar denna kritik ej motionen; det som den avser är, att valda organ skola kunna medverka i ärenden, som *ej* skola föreläggas riksdagen; tanken är att de på ett eller annat sätt skola träda i riksdagens ställe.

Utskottets kritik mot de i motionen framförda tankarna innebär, utöver vad redan nämnts, endast att »en ordning, varigenom Kungl. Maj:ts beslut i olika ärenden göres beroende av samtycke från eller samråd med valda riksdagsdelegationer, skulle enligt utskottets uppfattning bl. a. kunna leda till ett för vårt parlamentariska styrelsesätt menligt åsidosättande av regeringens ansvar för riksstyrelsen». Härtill må framhållas, att »regeringens ansvar för riksstyrelsen» knappast kan sättas i fara genom att den i ärenden, som principiellt ankomma på riksdagen, i stället hänvisas till samverkan med ett av riksdagen valt organ.

Utskottet räknar trots nu anförda betänkligheter med möjligheten att för särskilda frågor inrätta riksdagsorgan med enbart rådgivande karaktär; utskottet utgår från att det kan ske »utan att bestämmelser härom behöva införas i grundlag». I anledning härav må åberopas vad i motionen anförts om värdet av att hithörande, ur konstitutionell synpunkt viktiga spörsmål bliva föremål för ett samlat, principiellt bedömande. I vad mån lösningar

från fall till fall äro möjliga utan stöd i grundlag kan ävenledes sättas i fråga.

Under återopande av vad här ovan och i motionen uttalats, får jag hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen I: 24 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av att organ valda av riksdagen inrättas för samverkan med regeringen vid behandlingen av särskilda grupper av ärenden och om framläggande för riksdagen av de förslag som därav föranledas.

4) av herr *Håstad*, som yrkat,

att riksdagen i anledning av motionen I: 24 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av att organ valda av riksdagen inrättas för samverkan med regeringen vid behandlingen av särskilda grupper av ärenden och om framläggande för riksdagen av de förslag som därav föranledas.

Särskilt yttrande

av herrar *Hallén* och *Hällgren*, som anfört följande:

Det lärer ej kunna bestridas, att utvecklingen alltmer leder till att ett växande antal frågor, som egentligen tillhöra riksdagens kompetensområde, genom fullmaktslagar o. d. lagts i Kungl. Maj:ts hand. Vidare ges exempel på att ej blott i lönefrågor, utan även i andra spörsmål av ekonomisk innebörd Kungl. Maj:t tvingas att träffa preliminär uppgörelse med olika intresseorganisationer, vilket gör att, när dylika ärenden skola behandlas i riksdagen, denna då merendels står inför fait accompli. Riksdagen bör då icke stå likgiltig inför en utveckling, som förminskar dess möjligheter att göra sin vilja gällande i viktiga frågor. En undersökning kunde därför till följd av utvecklingen i och för sig vara motiverad, huruvida det går att i någon form genom inrättande av rådgivande riksdagsorgan säkerställa riksdagens faktiska medverkan vid ärendenas avgörande utan att regeringsmaktens ansvar för riksstyrelsen härigenom försvagas. Emellertid finna vi i likhet med utskottet, att en utredning enligt de grunder, som i motionen angivas, näppeligen bör tillstyrkas. Flera av de i motionen angivna alternativen synas oss nämligen vara av den art, att de ej böra närmare övervägas.